ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 11ης Μαρτίου 2004 *

Στην υπόθεση C-396/01,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον R. B. Wainwright, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Ιρλανδίας, εκπροσωπούμενης από τον D. J. O'Hagan, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο να αναγνωριστεί ότι η Ιρλανδία,

παραλείποντας να προβεί, εντός των προθεσμιών που τάσσει η οδηγία 91/676/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 1991, για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης (ΕΕ L 375, σ. 1),

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

— στον πλήρη προσδιορισμό των υδάτων, κατ' εφαρμογή του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας, σύμφωνα με τα κριτήρια του παραρτήματος I της οδηγίας αυτής και στην κοινοποίηση του προσδιορισμού αυτού στην Επιτροπή,

— στον χαρακτηρισμό των ευπρόσβλητων ζωνών κατ' εφαρμογή του άρθρου 3, παράγραφοι 2 και/ή 4, της οδηγίας,

— στην εκπόνηση προγραμμάτων δράσης σύμφωνα με το άρθρο 5 της ίδιας οδηγίας και

— σε ορθή και πλήρη παρακολούθηση των υδάτων και σε επανεξέτασή τους σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχεία α' έως γ', της εν λόγω οδηγίας,

παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία αυτή,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Jann, προεδρεύοντα του πέμπτου τμήματος, C. W. A. Timmermans και S. von Bahr (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: L. A. Geelhoed
γραμματέας: R. Grass

έχοντας υπόψη την έκθεση του εισηγητή δικαστή,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 26ης Ιουνίου 2003,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 10 Οκτωβρίου 2001, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άσκησε, δυνάμει του άρθρου 226 ΕΚ, προσφυγή με την οποία ζητεί να αναγνωριστεί ότι η Ιρλανδία,

παραλείποντας να προβεί, εντός των προθεσμιών που τάσσει η οδηγία 91/676/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 1991, για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης (ΕΕ L 375, σ. 1, στο εξής: οδηγία),

— στον πλήρη προσδιορισμό των υδάτων, κατ' εφαρμογή του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας, σύμφωνα με τα κριτήρια του παραρτήματος Ι της οδηγίας αυτής και στην κοινοποίηση του προσδιορισμού αυτού στην Επιτροπή,

— στον χαρακτηρισμό των ευπρόσβλητων ζωνών κατ' εφαρμογή του άρθρου 3, παράγραφοι 2 και/ή 4, της οδηγίας,

— στην εκπόνηση προγραμμάτων δράσης σύμφωνα με το άρθρο 5 της ίδιας οδηγίας και

— σε ορθή και πλήρη παρακολούθηση των υδάτων και σε επανεξέτασή τους σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχεία α΄ έως γ΄, της εν λόγω οδηγίας,

παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία αυτή.

Νομικό πλαίσιο

2 Σκοπός της οδηγίας είναι, σύμφωνα με το άρθρο 1, η μείωση της ρύπανσης των υδάτων που προκαλείται άμεσα ή έμμεσα από νιτρικά ιόντα γεωργικής προέλευσης και η πρόληψη της περαιτέρω ρύπανσης αυτού του είδους.

3 Κατά το άρθρο 2, στοιχείο ι΄, της οδηγίας, ως «ρύπανση» νοείται «η άμεση ή έμμεση απόρριψη στο υδάτινο περιβάλλον αζωτούχων ενώσεων γεωργικής προέλευσης, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται κίνδυνοι για την ανθρώπινη υγεία, βλάβες στους ζώντες οργανισμούς και στα υδάτινα οικοσυστήματα ή ζημιές στις εγκαταστάσεις αναψυχής ή να παρακωλύονται άλλες θεμιτές χρήσεις του νερού».

4 Το άρθρο 3 της οδηγίας ορίζει τα εξής:

«1. Σύμφωνα με τα κριτήρια του παραρτήματος Ι, τα κράτη μέλη προσδιορίζουν τα ύδατα που υφίστανται ρύπανση και τα ύδατα που ενδέχεται να την υποστούν εάν δεν αναληφθεί δράση σύμφωνα με το άρθρο 5.

2. Εντός δύο ετών από την κοινοποίηση της παρούσας οδηγίας, τα κράτη μέλη χαρακτηρίζουν ευπρόσβλητες ζώνες όλες τις γνωστές περιοχές ξηράς που βρίσκονται στο έδαφός τους, των οποίων τα ύδατα απορρέουν στα ύδατα έχουν προσδιοριστεί σύμφωνα με την παράγραφο 1 και οι οποίες συμβάλλουν στη ρύπανση. Κοινοποιούν στην Επιτροπή αυτό τον αρχικό χαρακτηρισμό εντός έξι μηνών.

3. Όταν ύδατα που έχουν προσδιοριστεί από ένα κράτος μέλος σύμφωνα με την παράγραφο 1 υφίστανται ρύπανση από ύδατα άλλου κράτους μέλους που απορρέουν αμέσως ή εμμέσως σε αυτά, τα πρώτο κράτος μέλος μπορεί να κοινοποιεί τα σχετικά στοιχεία στο άλλο κράτος μέλος και στην Επιτροπή.

Τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη οργανώνουν, ενδεχομένως μαζί με την Επιτροπή, τις κατάλληλες συνεννοήσεις για τον εντοπισμό των εν λόγω πηγών και των ληπτέων μέτρων προστασίας των ρυπαινόμενων υδάτων, ώστε να εξασφαλίζεται η συμμόρφωση προς την παρούσα οδηγία.

4. Τα κράτη μέλη επανεξετάζουν και, εφόσον είναι αναγκαίο, αναθεωρούν ή συμπληρώνουν τον κατάλογο των ευπρόσβλητων ζωνών, σε κατάλληλα χρονικά διαστήματα, τουλάχιστον δε ανά τετραετία, ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι μεταβολές και οι απρόβλεπτοι κατά τον προηγούμενο χαρακτηρισμό παράγοντες. Κοινοποιούν στην Επιτροπή κάθε αναθεώρηση ή συμπλήρωση του καταλόγου αυτού εντός έξι μηνών.

5. Εφόσον τα κράτη μέλη καταρτίζουν και εφαρμόζουν στο σύνολο του εθνικού τους εδάφους τα προγράμματα δράσης που αναφέρονται στο άρθρο 5 σύμφωνα με την παρούσα οδηγία, απαλλάσσονται από την υποχρέωση του χαρακτηρισμού συγκεκριμένων ευπρόσβλητων ζωνών.»

5 Το άρθρο 5, παράγραφοι 1 έως 4, της οδηγίας έχει ως εξής:

«1. Εντός διετίας μετά τον προβλεπόμενο στο άρθρο 3, παράγραφος 2, αρχικό χαρακτηρισμό, ή εντός ενός έτους μετά από κάθε χαρακτηρισμό προβλεπόμενο στο άρθρο 3, παράγραφος 4, τα κράτη μέλη εκπονούν προγράμματα δράσης όσον αφορά τις χαρακτηρισμένες ευπρόσβλητες περιοχές για να επιτύχουν τους στόχους του άρθρου 1.

2. Ένα πρόγραμμα δράσης μπορεί να αφορά όλες τις ευπρόσβλητες ζώνες της επικράτειας ενός κράτους μέλους ή, όταν το κράτος μέλος το κρίνει σκόπιμο, μπορούν να καταρτίζονται διαφορετικά προγράμματα για διάφορες ευπρόσβλητες ζώνες ή τμήματα ζωνών.

3. Τα προγράμματα δράσης λαμβάνουν υπόψη:

α) τα διαθέσιμα επιστημονικά και τεχνικά στοιχεία, και μάλιστα εκείνα που αφορούν τις σχετικές εισροές αζώτου γεωργικής και άλλης προέλευσης,

β) τις περιβαλλοντικές συνθήκες στις συγκεκριμένες περιοχές του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους.

4. Τα προγράμματα δράσης εφαρμόζονται εντός τετραετίας από τη σύνταξή τους και περιλαμβάνουν τα εξής υποχρεωτικά μέτρα:

α) τα μέτρα του παραρτήματος ΙΙΙ,

β) τα μέτρα τα οποία τα κράτη μέλη περιλαμβάνουν στον ή στους κώδικες ορθής γεωργικής πρακτικής που καταρτίζονται σύμφωνα με το άρθρο 4, εκτός από όσα έχουν καταστεί κενά νοήματος λόγω των μέτρων του παραρτήματος ΙΙΙ.»

6 Το άρθρο 6 της οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«1. Για τον χαρακτηρισμό των ευπρόσβλητων ζωνών και την αναθεώρηση του σχετικού καταλόγου, τα κράτη μέλη:

α) εντός δύο ετών από την κοινοποίηση της παρούσας οδηγίας, παρακολουθούν επί ένα έτος τη συγκέντρωση νιτρικών ιόντων στα γλυκά ύδατα:

i) σε σταθμούς δειγματοληψίας για επιφανειακά ύδατα, που ορίζονται στο άρθρο 5, παράγραφος 4, της οδηγίας 75/440/ΕΟΚ [του Συμβουλίου, της 16ης Ιουνίου 1975, περί της απαιτούμενης ποιότητας των υδάτων επιφάνειας που προορίζονται για την παραγωγή ποσίμου ύδατος στα κράτη μέλη (ΕΕ ειδ. έκδ. 15/001, σ. 80)], ή/και σε άλλους σταθμούς δειγματοληψίας που είναι αντιπροσωπευτικοί των επιφανειακών υδάτων των κρατών μελών, τουλάχιστον μία φορά το μήνα και συχνότερα στις εποχές των πλημμυρών,

ii) σε σταθμούς δειγματοληψίας, αντιπροσωπευτικούς των υπόγειων υδροφόρων οριζόντων των κρατών μελών, κατά τακτά χρονικά διαστήματα και λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων της οδηγίας 80/778/ΕΟΚ,

β) επαναλαμβάνουν το πρόγραμμα παρακολούθησης που αναφέρεται στο στοιχείο α΄ τουλάχιστον ανά τετραετία, εκτός από τους σταθμούς δειγματοληψίας όπου η συγκέντρωση νιτρικών ιόντων σε όλα τα προηγούμενα δείγματα ήταν κάτω των 25 mg/l και στους οποίους δεν έχει διαπιστωθεί κανένας νέος παράγοντας που να μπορεί να αυξήσει την περιεκτικότητα σε νιτρικά ιόντα, οπότε το πρόγραμμα παρακολούθησης αρκεί να επαναλαμβάνεται μόνο ανά οκταετία,

γ) επανεξετάζουν ανά τετραετία την κατάσταση των γλυκών επιφανειακών υδάτων, των υδάτων των εκβολών ποταμών και των παράκτιων υδάτων τους από πλευράς ευτροφισμού.

2. Χρησιμοποιούνται οι μέθοδοι μετρήσεων αναφοράς που εκτίθενται στο παράρτημα IV.»

7 Το παράρτημα Ι της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Κριτήρια για τον προσδιορισμό των υδάτων σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1», προβλέπει τα εξής:

«Α. Για τον προσδιορισμό των υδάτων που αναφέρονται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, χρησιμοποιούνται, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα κριτήρια:

1) κατά πόσον η περιεκτικότητα σε νιτρικά ιόντα των γλυκών επιφανειακών υδάτων, ιδιαίτερα δε εκείνων που χρησιμοποιούνται ή προορίζονται για τη λήψη πόσιμου ύδατος, υπερβαίνει ή θα μπορούσε να υπερβαίνει, εάν δεν ληφθούν μέτρα σύμφωνα με το άρθρο 5, την περιεκτικότητα που καθορίζεται στην οδηγία 75/440/ΕΟΚ,

2) κατά πόσον τα υπόγεια ύδατα περιέχουν ή θα μπορούσαν να περιέχουν περισσότερο από 50 mg/l νιτρικών ιόντων εάν δεν ληφθούν μέτρα σύμφωνα με το άρθρο 5,

3) κατά πόσον φυσικές λίμνες γλυκού νερού, άλλοι χώροι γλυκού νερού, εκβολές ποταμών, παράκτια και θαλάσσια ύδατα διαπιστώνεται ότι είναι ή ότι μπορεί να γίνουν ευτροφικά στο προσεχές μέλλον εάν δεν ληφθούν μέτρα σύμφωνα με το άρθρο 5.

Β. Κατά την εφαρμογή των κριτηρίων αυτών, τα κράτη μέλη λαμβάνουν επίσης υπόψη:

1) τα φυσικά και περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά των υδάτων και του εδάφους,

2) τις τρέχουσες γνώσεις σχετικά με τη συμπεριφορά των αζωτούχων ενώσεων στο περιβάλλον (νερό και έδαφος),

3) τις τρέχουσες γνώσεις για τις επιπτώσεις των δράσεων που αναλαμβάνονται σύμφωνα με το άρθρο 5.»

8 Κατά το άρθρο 12, παράγραφος 1, της οδηγίας, τα κράτη μέλη όφειλαν να θέσουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για τη συμμόρφωσή τους με την οδηγία εντός δύο ετών από την κοινοποίησή της. Από την υποσημείωση που περιλαμβάνεται στη διάταξη αυτή προκύπτει ότι η οδηγία κοινοποιήθηκε στα κράτη μέλη στις 19 Δεκεμβρίου 1991.

Η διαδικασία πριν από την άσκηση της προσφυγής

9 Στις 29 Μαΐου 1995 η Επιτροπή απέστειλε στην Ιρλανδία έγγραφο οχλήσεως, για τον λόγο ότι δεν της είχαν κοινοποιηθεί οι νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που είχε θεσπίσει το εν λόγω κράτος μέλος για να συμμορφωθεί με την οδηγία.

10 Με έγγραφο της 17ης Ιουλίου 1995 οι ιρλανδικές αρχές ενημέρωσαν την Επιτροπή για τα μέτρα που είχαν θεσπίσει προκειμένου να συμμορφωθούν με την οδηγία. Με το έγγραφο αυτό, οι ιρλανδικές αρχές εξέφραζαν την πεποίθηση ότι, κατόπιν της παρακολουθήσεως και της αξιολογήσεως των στοιχείων για την ποιότητα του νερού, δεν είχαν προσδιοριστεί ύδατα που να εμπίπτουν στο άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας και ότι, επομένως, δεν ήταν αναγκαίος ο χαρακτηρισμός ευπρόσβλητων ζωνών υπό την έννοια της παραγράφου 2 του ίδιου άρθρου. Κατά τις ιρλανδικές αρχές, δεν ετίθετο επομένως ζήτημα εφαρμογής του άρθρου 5 της οδηγίας, αφού δεν είχε γίνει χαρακτηρισμός ευπρόσβλητων ζωνών.

11 Στις 21 Οκτωβρίου 1996 και στις 14 Ιουλίου 1999 η Επιτροπή απέστειλε δύο νέα έγγραφα προς περαιτέρω όχληση της Ιρλανδίας.

12 Με έγγραφο της 25ης Νοεμβρίου 1999, οι ιρλανδικές αρχές απάντησαν ότι μια ομάδα εμπειρογνωμόνων είχε προσδιορίσει, σύμφωνα με το άρθρο 3 της οδηγίας, τα ύδατα των διαφόρων κομητειών, ότι συνεχίζονταν οι εργασίες προσδιορισμού και ότι επρόκειτο να πραγματοποιηθούν οι χαρακτηρισμοί στους οποίους αναφέρεται η παράγραφος 2 του εν λόγω άρθρου.

13 Κατά την περίοδο 1998 έως 2000 η Επιτροπή πραγματοποίησε, σε σχέση με την Ιρλανδία, μελέτη για την «Εξακρίβωση των ευπρόσβλητων ζωνών που έχουν προσδιοριστεί βάσει της οδηγίας για τα νιτρικά άλατα» (στο εξής: μελέτη εξακρίβωσης).

14 Στις 25 Ιουλίου 2000 η Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη τα πορίσματα της μελέτης εξακρίβωσης και ορισμένα άλλα στοιχεία, απηύθυνε ένα τρίτο συμπληρωματικό έγγραφο οχλήσεως προς την Ιρλανδία.

15 Δεδομένου ότι στο τελευταίο αυτό έγγραφο δεν δόθηκε καμία απάντηση επί της ουσίας, στις 9 Φεβρουαρίου 2001 η Επιτροπή απέστειλε στην Ιρλανδία αιτιολογημένη γνώμη της οποίας τα συμπεράσματα είναι ταυτόσημα με τα συμπεράσματα του δικογράφου της προσφυγής και με την οποία κάλεσε το κράτος μέλος αυτό να θεσπίσει τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθεί με την αιτιολογημένη αυτή γνώμη εντός δύο μηνών από την κοινοποίησή της.

16 Την 1η Μαρτίου 2001 οι ιρλανδικές αρχές υπέβαλαν στην Επιτροπή έκθεση για την περίοδο 1996 έως 1999, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 10 της οδηγίας.

17 Με έγγραφο της 6ης Απριλίου 2001 οι ιρλανδικές αρχές απάντησαν στην αιτιολογημένη αυτή γνώμη αναφερόμενες στη δημοσίευση τον Μάρτιο 2001 μιας έκθεσης που είχε καταρτίσει ο Environmental Protection Agency (Οργανισμός Προστασίας Περιβάλλοντος, στο εξής: ΟΠΠ) και η οποία επιγραφόταν «An Assessment of the Trophic Status of Estuaries and Bays in Ireland» («Αξιολόγηση του βαθμού ευτροφισμού των ποταμόκολπων και κόλπων στην Ιρλανδία»). Με την έκθεση αυτή επιβεβαιωνόταν ότι δεκατρείς συγκεκριμένοι υπόγειοι υδροφόροι ορίζοντες, οι οποίοι επηρεάζονται από την παλίρροια, ήσαν «ευτροφικοί» υπό την έννοια της οδηγίας και άλλοι τέσσερις κρίνονταν δυνητικά ευτροφικοί. Οι ιρλανδικές αρχές ανέφεραν ότι όλα τα ευτροφικά και δυνητικώς ευτροφικά ύδατα των ποταμόκολπων εξετάζονταν προς τον σκοπό του ενδεχόμενου χαρακτηρισμού τους ως υδάτων που έχουν υποστεί ρύπανση, υπό την έννοια της οδηγίας, και του ενδεχόμενου χαρακτηρισμού των λεκανών απορροής τους ως ευπρόσβλητων στα νιτρικά άλατα ζωνών.

18 Με έγγραφο της 30ής Ιουλίου 2001 οι ιρλανδικές αρχές κοινοποίησαν στην Επιτροπή τέσσερις κανονιστικές αποφάσεις σχετικά με τις γεωργικές δραστηριότητες, τις οποίες είχαν εκδώσει οι αρμόδιες αρχές των κομητειών Cavan, Westmeath, Cork και Tipperary (North Riding).

19 Η Επιτροπή, κρίνοντας ότι, παρά τα στοιχεία που της είχαν γνωστοποιήσει οι ιρλανδικές αρχές, η κατάσταση εξακολουθούσε να μην είναι ικανοποιητική, αποφάσισε να ασκήσει την παρούσα προσφυγή.

Επί της προσφυγής

Επί της πρώτης αιτιάσεως, που αφορά την παράβαση του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας

Ως προς τα επιφανειακά ύδατα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παραρτήματος Ι, Α, σημείο 1, της οδηγίας

20 Με το πρώτο σκέλος της πρώτης αυτής αιτιάσεως, η Επιτροπή διευκρινίζει ότι το παράρτημα Ι, Α, σημείο 1, της οδηγίας αναφέρεται σε δύο κατηγορίες επιφανειακών υδάτων που χρησιμοποιούνται ή προορίζονται να χρησιμοποιηθούν για τη λήψη πόσιμου ύδατος: πρώτον, στα ύδατα με περιεκτικότητα σε νιτρικά ιόντα ανώτερη των 50 mg/l και, δεύτερον, στα ύδατα που ενδέχεται να εμφανίζουν τέτοια συγκέντρωση, αν δεν ληφθούν τα μέτρα που προβλέπονται στο άρθρο 5 της οδηγίας.

21 Όσον αφορά την πρώτη κατηγορία, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι οι ιρλανδικές αρχές, με το έγγραφο της 17ης Ιουλίου 1995 που της απέστειλαν σε απάντηση του εγγράφου οχλήσεως της 29ης Μαΐου 1995, επιβεβαίωσαν ότι το 2 % όλων των δειγμάτων που είχαν ληφθεί από υδάτινα ρεύματα κατά την περίοδο 1987 έως 1990 εμφάνιζαν συγκεντρώσεις νιτρικών αλάτων ανώτερες των 50 mg/l. Η Ιρλανδία όμως δεν είχε προβεί στον προσδιορισμό των υδάτων αυτών σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας. Κατά την Επιτροπή, το εν λόγω κράτος μέλος αποπειράται προφανώς να δικαιολογήσει τον μη προσδιορισμό των υδάτων αυτών με το επιχείρημα ότι οι συγκεντρώσεις νιτρικών αλάτων οφείλονταν σε ορισμένες μη μόνιμες πηγές ρύπανσης.

22 Όσον αφορά τα ύδατα που υπάγονται στη δεύτερη κατηγορία, η Επιτροπή αναφέρει ότι από μελέτη που πραγματοποίησαν το 1994 οι ιρλανδικές αρχές προκύπτει ότι ορισμένα επιφανειακά ύδατα έπρεπε να προσδιοριστούν σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας. Η Επιτροπή αναφέρεται επίσης σε ορισμένα στοιχεία που αποδεικνύουν ότι υπάρχει τάση αύξησης της περιεκτικότητας σε νιτρικά άλατα γεωργικής προέλευσης σε πολλές από τις ιρλανδικές λεκάνες απορροής. Συναφώς η Επιτροπή αναφέρεται στην έκθεση του ΟΠΠ για την περίοδο 1996 έως 1999.

23 Επιπλέον, η Επιτροπή τονίζει ότι, όσον αφορά τα κριτήρια του παραρτήματος Ι, Α, σημείο 1, της οδηγίας, η μελέτη εξακρίβωσης, η οποία ολοκληρώθηκε τον Μάρτιο 2000, περιελάμβανε πίνακα διαφόρων υδάτινων ρευμάτων που έπρεπε να έχει προσδιορίσει η Ιρλανδία βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας.

24 Με το υπόμνημα αντικρούσεως η Ιρλανδία αναγνωρίζει ότι οι μη μόνιμες πηγές ρύπανσης καλύπτονται από την οδηγία. Ισχυρίζεται εντούτοις ότι η ρύπανση που προξενείται από την πλημμελή αποθήκευση κοπριάς ή αποβλήτων μπορεί να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά, εφόσον ληφθούν μέτρα σχετικά με την πηγή της ρύπανσης. Μόνον αν η ρύπανση δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί με τον τρόπο αυτό χρειάζεται να προσδιορίζονται τα οικεία ύδατα.

25 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας, σε συνδυασμό με το παράρτημα Ι, Α, σημεία 1 και 2, της οδηγίας αυτής, τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να προσδιορίζουν ως ύδατα που έχουν υποστεί ή ενδέχεται να υποστούν ρύπανση όχι μόνον τα ύδατα που προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση, αλλά και το σύνολο των γλυκών επιφανειακών υδάτων και των υπόγειων υδάτων που εμφανίζουν ή ενδέχεται να εμφανίσουν περιεκτικότητα σε νιτρικά άλατα ανώτερη των 50 mg/l (απόφαση της 7ης Δεκεμβρίου 2000, C-69/99, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, Συλλογή 2000, σ. I-10979, σκέψη 23).

26 Από τα λεπτομερή στοιχεία όμως που επικαλείται η Επιτροπή και δεν αμφισβήτησε η Ιρλανδία προκύπτει ότι η Ιρλανδία παρέλειψε να προσδιορίσει τα ύδατα που εμπίπτουν στο άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας σύμφωνα με τα κριτήρια που μνημονεύονται στο παράρτημα I, A, σημείο 1, της ίδιας αυτής οδηγίας.

27 Κατά συνέπεια, το πρώτο σκέλος της πρώτης αιτιάσεως είναι βάσιμο.

Ως προς τα υπόγεια ύδατα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παραρτήματος I, A, σημείο 2, της οδηγίας

28 Με το δεύτερο σκέλος της πρώτης αιτιάσεως η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, όπως ακριβώς το παράρτημα I, A, σημείο 1, της οδηγίας αναφέρεται σε δύο μεγάλες κατηγορίες επιφανειακών υδάτων, έτσι και το παράρτημα I, A, σημείο 2, της οδηγίας αυτής αφορά δύο κατηγορίες υπόγειων υδάτων: πρώτον, τα ύδατα που εμφανίζουν συγκέντρωση νιτρικών αλάτων ανώτερη των 50 mg/l και, δεύτερον, τα υπόγεια ύδατα που θα μπορούσαν να εμφανίζουν συγκέντρωση μεγαλύτερη από το όριο αυτό, αν δεν ληφθούν τα μέτρα που προβλέπονται στο άρθρο 5 της οδηγίας.

29 Όσον αφορά την πρώτη από τις δύο αναφερόμενες κατηγορίες, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι με τις επίσημες ιρλανδικές εκθέσεις σχετικά με το πόσιμο νερό επιβεβαιώνεται από το 1991 ότι ορισμένα υπόγεια ύδατα εμφανίζουν συγκέντρωση νιτρικών αλάτων ανώτερη των 50 mg/l. Κατά την Επιτροπή, η Ιρλανδία αποπειράται προφανώς να δικαιολογήσει τον μη προσδιορισμό των υπόγειων υδάτων με υψηλή συγκέντρωση νιτρικών αλάτων με το επιχείρημα ότι η υψηλή αυτή συγκέντρωση οφείλεται σε μη μόνιμες πηγές ρύπανσης και όχι σε γενικευμένη ρύπανση γεωργικής προέλευσης.

30 Όσον αφορά τα υπόγεια ύδατα που υπάγονται στη δεύτερη κατηγορία που μνημονεύεται στη σκέψη 28 της παρούσας απόφασης, η Επιτροπή διευκρινίζει ότι από τις επίσημες εκθέσεις των ιρλανδικών αρχών επιβεβαιώνεται ότι υφίστανται στην Ιρλανδία υπόγεια ύδατα που θα έπρεπε να προσδιοριστούν σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας. Επιπλέον, η Επιτροπή τονίζει ότι η μελέτη εξακρίβωσης περιλαμβάνει πίνακα με μεγάλο αριθμό συγκεκριμένων υπόγειων υδάτων που έπρεπε να έχουν προσδιοριστεί σύμφωνα με το ανωτέρω άρθρο.

31 Η Επιτροπή αναφέρει συναφώς ότι οι ιρλανδικές αρχές, με το έγγραφο που της απέστειλαν στις 6 Απριλίου 2001 σε απάντηση της αιτιολογημένης γνώμης, προσδιόρισαν δεκατρείς υπόγειους υδροφόρους ορίζοντες ως έχοντες υποστεί ρύπανση, υπό την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας, χωρίς όμως να της γνωστοποιήσουν επίσημα την ονομασία των υδροφόρων αυτών οριζόντων. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι δεκατρείς αυτοί υδροφόροι ορίζοντες, οι οποίοι αφορούν πέντε κομητείες, είναι, από γεωγραφική άποψη, περισσότεροι περιορισμένοι απ' ό,τι τα υπόγεια ύδατα που μνημονεύονται στη μελέτη εξακρίβωσης, η οποία καλύπτει ένδεκα κομητείες.

32 Με το υπόμνημα αντικρούσεως η Ιρλανδία ισχυρίζεται ότι τα αποτελέσματα της παρακολούθησης της εκμετάλλευσης μεγάλων ποσοτήτων ύδατος αποτελούν περισσότερο αξιόπιστο δείκτη της πραγματικής κατάστασης των υπόγειων υδάτων απ' ό,τι η παρακολούθηση της εκμετάλλευσης μικρών ποσοτήτων. Η Ιρλανδία αναφέρει πάντως ότι προτίθεται στο μέλλον να μεριμνά ώστε η παρακολούθηση των υπόγειων υδάτων να καλύπτει επίσης όλες τις μικρές πηγές εφοδιασμού σε πόσιμο νερό και τη νιτρορρύπανση που οφείλεται σε μη μόνιμες πηγές ρύπανσης γεωργικής προέλευσης.

33 Συναφώς επιβάλλεται να υπομνηστεί, όπως προκύπτει από τη σκέψη 25 της παρούσας απόφασης, ότι πρέπει να προσδιορίζονται σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας, σε συνδυασμό με το παράρτημα I, Α, σημεία 1 και 2, όλα τα επιφανειακά γλυκά ύδατα και όλα τα υπόγεια ύδατα που εμφανίζουν ή ενδέχεται να εμφανίζουν συγκέντρωση σε νιτρικά άλατα ανώτερη των 50 mg/l.

34 Από τα λεπτομερή στοιχεία όμως που επικαλείται η Επιτροπή και δεν αμφισβήτησε η Ιρλανδία προκύπτει ότι η Ιρλανδία παρέλειψε να προσδιορίσει τα ύδατα που εμπίπτουν στο άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας σύμφωνα με τα κριτήρια που μνημονεύονται στο παράρτημα I, A, σημείο 2, της ίδιας αυτής οδηγίας.

35 Κατά συνέπεια, το δεύτερο σκέλος της πρώτης αιτιάσεως είναι βάσιμο.

Ως προς τις φυσικές λίμνες γλυκού νερού, τους άλλους χώρους συγκεντρώσεως γλυκού νερού, τους ποταμόκολπους και τα παράκτια και θαλάσσια ύδατα που είναι ευτροφικά ή κινδυνεύουν να γίνουν ευτροφικά και εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παραρτήματος I, A, σημείο 3, της οδηγίας

Οι ποταμόκολποι και τα παράκτια και θαλάσσια ύδατα

36 Με το τρίτο σκέλος της πρώτης αιτιάσεως, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι με την έκθεση εξακρίβωσης κατέγραψε πολλούς ποταμόκολπους, καθώς και παράκτια και θαλάσσια ύδατα που έπρεπε να έχουν προσδιοριστεί σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας, σε συνδυασμό με το παράρτημα I, A, σημείο 3, της οδηγίας αυτής.

37 Κατά την Επιτροπή, η έκθεση του ΟΠΠ επιβεβαιώνει ότι οι περισσότερες από τις ζώνες που μνημονεύονται στη μελέτη εξακρίβωσης είναι ευτροφικές. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η Ιρλανδία δεν προσδιόρισε όμως επίσημα ούτε τους ποταμόκολπους ούτε τα παράκτια και θαλάσσια ύδατα που έχουν υποστεί ρύπανση.

38 Με το υπόμνημα αντικρούσεως η Ιρλανδία ισχυρίζεται ότι λαμβάνει υπόψη την έκθεση εξακρίβωσης της κατάστασης ευτροφισμού των ποταμόκολπων και των κόλπων, την οποία κατάρτισε ο ΟΠΠ. Η Ιρλανδία ομολογεί ότι δεν έχει ακόμα προσδιορίσει επίσημα τους ποταμόκολπους και τα παράκτια και θαλάσσια ύδατα που έχουν υποστεί ρύπανση και έχουν προσδιοριστεί με την εν λόγω έκθεση ως μολυσμένα ύδατα και ευπρόσβλητες ζώνες υπό την έννοια της οδηγίας, αλλά δηλώνει ότι προτίθεται να λάβει προς τούτο μέτρα στο άμεσο μέλλον.

39 Συναφώς, αρκεί η διαπίστωση ότι η Ιρλανδία ομολογεί ότι παρέλειψε να προσδιορίσει, σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας, σε συνδυασμό με το παράρτημα Ι, Α, σημείο 3, της εν λόγω οδηγίας, τους ποταμόκολπους και τα παράκτια και θαλάσσια ύδατα που έχουν γίνει ή κινδυνεύουν να γίνουν ευτροφικά στο εγγύς μέλλον.

40 Κατά συνέπεια, το τρίτο σκέλος της πρώτης αιτιάσεως είναι βάσιμο, όσον αφορά τους ποταμόκολπους και τα παράκτια και θαλάσσια ύδατα.

Οι φυσικές λίμνες γλυκού νερού και οι άλλοι χώροι συγκεντρώσεως γλυκού νερού

41 Όσον αφορά τις φυσικές λίμνες γλυκού νερού και τους άλλους χώρους συγκεντρώσεως γλυκού νερού, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι από πολλές επίσημες εκθέσεις των ιρλανδικών αρχών προκύπτει σαφώς ότι το πρόβλημα ευτροφισμού που αντιμετωπίζει η Ιρλανδία επιτείνεται και επεκτείνεται συνεχώς. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι, εντούτοις, οι αρχές αυτές, κατά παράβαση του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας, σε συνδυασμό με το παράρτημα Ι, Α, σημείο 3, δεν έχουν προσδιορίσει τα γλυκά ύδατα που έχουν καταστεί ευτροφικά ή απειλούνται με ευτροφισμό. Η παράλειψη αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι οι ιρλανδικές αρχές θεωρούν ότι ο κύριος υπεύθυνος για τον ευτροφισμό αυτό είναι ο περιεχόμενος στα λιπάσματα φώσφορος και ότι επομένως, ενόψει του περιορισμένου ρόλου των νιτρικών αλάτων, δεν δικαιολογείται η ανάληψη δράσης βάσει της οδηγίας αυτής. Η Επιτροπή τονίζει ότι δεν συμφωνεί με την ανωτέρω άποψη. Κατά την Επιτροπή εξάλλου, από την προαναφερθείσα διάταξη του ανωτέρω παραρτήματος προκύπτει σαφώς ότι ο κοινοτικός νομοθέτης επιδίωκε τον προσδιορισμό των υδάτων αυτών προς επίτευξη των σκοπών του εν λόγω άρθρου 3, παράγραφος 1.

42 Με το υπόμνημα αντικρούσεως η Ιρλανδία ισχυρίζεται ότι, βάσει των επιστημονικών στοιχείων που έχει στη διάθεσή της, η κυριότερη αιτία ευτροφισμού των ιρλανδικών γλυκών υδάτων είναι οι απορρίψεις φωσφόρου. Η Ιρλανδία υποστηρίζει ότι, σύμφωνα με τις εκθέσεις του ΟΠΠ, ο ευτροφισμός των εσωτερικών επιφανειακών υδάτων οφείλεται στον εμπλουτισμό των ποταμών και λιμνών με φωσφορικά άλατα, έστω και αν υπάρχει η τάση αυξήσεως της ποσότητας νιτρικών αλάτων σε πολλά υδάτινα ρεύματα. Το εν λόγω κράτος μέλος προσθέτει ότι, κατόπιν των εκθέσεων αυτών, προώθησε μια σφαιρική εθνική στρατηγική που στηρίζεται σε ένα σύστημα παρακολουθήσεως της ποιότητας όλων των υδάτων, σε κάθε περιφέρεια που αντιστοιχεί σε συγκεκριμένη λεκάνη απορροής ποταμού, με σκοπό την καταπολέμηση του ευτροφισμού που οφείλεται σε υπερβολικές απορρίψεις φωσφόρου στους ποταμούς.

43 Συναφώς επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας, σε συνδυασμό με το παράρτημα Ι, Α, σημείο 3, της οδηγίας αυτής, τα κράτη μέλη οφείλουν να προσδιορίζουν τις φυσικές λίμνες γλυκού νερού και τους άλλους χώρους συγκεντρώσεως γλυκού νερού που έχουν γίνει ή κινδυνεύουν να γίνουν ευτροφικά στο εγγύς μέλλον, αν δεν ληφθούν τα μέτρα που προβλέπει το άρθρο 5 της εν λόγω οδηγίας.

44 Η Ιρλανδία δεν αμφισβητεί ότι παρέλειψε, κατά παράβαση των διατάξεων της οδηγίας, να προσδιορίσει τους χώρους συγκεντρώσεως γλυκού νερού στους οποίους έχει εμφανιστεί πρόβλημα ευτροφισμού.

45 Κατά συνέπεια, το τρίτο σκέλος της πρώτης αιτιάσεως είναι βάσιμο, καθόσον αφορά τις φυσικές λίμνες γλυκού νερού και τους άλλους χώρους συγκεντρώσεως γλυκού νερού.

46 Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η πρώτη αιτίαση, καθόσον αφορά τον προσδιορισμό των υδάτων σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας, σε συνδυασμό με το παράρτημα Ι, Α, της οδηγίας αυτής, είναι καθ' ολοκληρία βάσιμη.

Επί της δεύτερης αιτιάσεως, που αφορά την παράβαση του άρθρου 3, παράγραφοι 2 και/ή 4, της οδηγίας

47 Κατά την Επιτροπή, η Ιρλανδία δεν χαρακτήρισε ούτε τις ευπρόσβλητες ζώνες, πράγμα που συνιστά παράβαση του άρθρου 3, παράγραφοι 2 και/ή 4, της οδηγίας. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η Ιρλανδία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία, καθόσον έχει αποδειχθεί ότι υπάρχουν στο κράτος μέλος αυτό ύδατα που έχουν υποστεί ή ενδέχεται να υποστούν ρύπανση υπό την έννοια της οδηγίας.

48 Συναφώς, αρκεί η διαπίστωση ότι η Ιρλανδία ομολογεί ότι, κατά παράβαση του άρθρου 3, παράγραφοι 2 και/ή 4, της οδηγίας, δεν χαρακτήρισε εμπροθέσμως τις ευπρόσβλητες ζώνες.

49 Κατά συνέπεια, η δεύτερη αιτίαση είναι βάσιμη.

Επί της τρίτης αιτιάσεως, που αφορά την παράβαση του άρθρου 5 της οδηγίας

50 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η Ιρλανδία, κατά παράβαση του άρθρου 5 της οδηγίας, δεν εκπόνησε τα προγράμματα δράσης για τις χαρακτηρισμένες ως ευπρόσβλητες ζώνες, σκοπός των οποίων είναι η πρόληψη και η μείωση της ρύπανσης των υδάτων που προκαλείται άμεσα ή έμμεσα από νιτρικά άλατα γεωργικής προέλευσης.

51 Η Ιρλανδία ισχυρίζεται ότι έχει λάβει, τόσο σε τοπικό, όσο και σε εθνικό επίπεδο, μέτρα για την πρόληψη και τη μείωση της ρύπανσης των υδάτων που προκαλείται άμεσα ή έμμεσα από νιτρικά άλατα γεωργικής προέλευσης. Οι

δράσεις που έχουν αναληφθεί σε εθνικό επίπεδο μπορούν να θεωρηθούν ως στοιχεία που συνθέτουν ένα συνολικό πρόγραμμα δράσης, υπό την έννοια του άρθρου 5 της οδηγίας. Η Ιρλανδία τονίζει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 5, της οδηγίας, τα κράτη μέλη δεν είναι υποχρεωμένα να χαρακτηρίζουν συγκεκριμένες ευπρόσβλητες ζώνες, κατά το άρθρο 3, παράγραφοι 2 και/ή 4, της οδηγίας, όταν καταρτίζουν και εφαρμόζουν σε ολόκληρη την εθνική επικράτεια τα προγράμματα δράσης στα οποία αναφέρεται το εν λόγω άρθρο 5. Κατά την Ιρλανδία, ούτε ο προσδιορισμός των υδάτων κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας είναι αναγκαίος, εφόσον τα εν λόγω προγράμματα δράσης εκπονούνται για και εφαρμόζονται σε ολόκληρη την εθνική επικράτεια.

52 Όσον αφορά τα εθνικά προγράμματα δράσης, η Ιρλανδία τονίζει ότι όλοι οι αγρότες που ζητούν άμεσες ενισχύσεις, οι οποίες αποτελούν τις περισσότερες από τις ενισχύσεις που χορηγούνται στον γεωργικό τομέα, πρέπει να εφαρμόζουν τα μέτρα που προβλέπονται σε ένα έντυπο ενημερωτικό δελτίο σχετικά με τις ορθές γεωργικές μεθόδους. Εξάλλου, η Ιρλανδία τονίζει ότι το Rural Environmental Protection Scheme (σχέδιο προστασίας του αγροτικού περιβάλλοντος) καταλέγεται μεταξύ των μέτρων που έχουν ληφθεί για τη βελτίωση της ποσότητας του νερού και για τη διασφάλιση της ικανοποιητικής ποιότητάς του στις ζώνες στις οποίες η γεωργία και η κτηνοτροφία είναι λιγότερο εντατικές. Η Ιρλανδία προσθέτει ότι οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης έχουν την εξουσία αφενός να υποχρεώνουν τους αγρότες να καταρτίζουν σχέδια διαχειρίσεως των λιπασμάτων και αφετέρου να πραγματοποιούν ελέγχους στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις για τον εντοπισμό των πηγών ρύπανσης.

53 Επιπλέον, η Ιρλανδία ισχυρίζεται ότι υπάρχουν επίσης τοπικά προγράμματα δράσης. Συναφώς, αναφέρει τέσσερις κανονιστικές αποφάσεις που εξέδωσαν οι αρμόδιες αρχές στις κομητείες Cavan, Westmeath, Cork και Tipperary (North Riding). Η Ιρλανδία προσθέτει ότι παρόμοιες αποφάσεις έχουν εκδοθεί ή πρόκειται να εκδοθούν σε άλλες κομητείες.

54 Η Ιρλανδία αναγνωρίζει πάντως ότι όλα αυτά τα μέτρα δεν είχαν ληφθεί μέχρι την ημερομηνία κατά την οποία εκδόθηκε η αιτιολογημένη γνώμη της Επιτροπής και ότι δεν ανταποκρίνονται πλήρως στις απαιτήσεις του άρθρου 5 της οδηγίας.

55 Η Επιτροπή αντικρούει τον ισχυρισμό της Ιρλανδίας ότι έχει εκπληρώσει ήδη τις περισσότερες από τις υποχρεώσεις που της επιβάλλει το εν λόγω άρθρο 5.

56 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, κατά το άρθρο 5 της οδηγίας, τα κράτη μέλη έχουν την υποχρέωση να εκπονούν προγράμματα δράσης με σκοπό την πρόληψη και μείωση της ρύπανσης των υδάτων που προκαλείται άμεσα ή έμμεσα από νιτρικά άλατα γεωργικής προέλευσης στις ζώνες που έχουν χαρακτηριστεί ευπρόσβλητες σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφοι 2 και 4, της οδηγίας.

57 Τα κράτη μέλη μπορούν να εκπονούν πρόγραμμα δράσης που να αφορά όλες τις ευπρόσβλητες ζώνες της επικράτειάς τους ή διαφορετικά προγράμματα για τις διάφορες ευπρόσβλητες ζώνες ή για τα διάφορα τμήματα ευπρόσβλητων ζωνών που περιλαμβάνονται στην επικράτειά τους.

58 Τα προγράμματα δράσης εφαρμόζονται εντός τεσσάρων ετών από την εκπόνησή τους και, μεταξύ άλλων, πρέπει να περιλαμβάνουν τα υποχρεωτικά μέτρα που προβλέπονται στο παράρτημα ΙΙΙ της οδηγίας. Τα μέτρα αυτά πρέπει να περιλαμβάνουν κανόνες, οι οποίοι αναλύονται στο παράρτημα αυτό, σχετικά με τις περιόδους κατά τις οποίες θα απαγορεύεται η διασπορά στο έδαφος ορισμένων τύπων λιπασμάτων, με τη χωρητικότητα των δεξαμενών αποθήκευσης κοπριάς και με τον περιορισμό της χρησιμοποιήσεως λιπασμάτων, λαμβανομένων υπόψη των χαρακτηριστικών της οικείας ευπρόσβλητης ζώνης, ώστε για κάθε γεωργική ή κτηνοτροφική μονάδα η ποσότητα κοπριάς που προστίθεται κάθε χρόνο στο έδαφος να μην υπερβαίνει ορισμένη ποσότητα ανά εκτάριο.

59 Είναι προφανές ότι τα μέτρα που επικαλείται η Ιρλανδική Κυβέρνηση δεν ανταποκρίνονται γενικότερα στις απαιτήσεις του άρθρου 5 της οδηγίας.

60 Συγκεκριμένα, αυτό το σύνολο μέτρων, των οποίων η σημασία ποικίλλει και η εφαρμογή διαφέρει ανάλογα με τις περιφέρειες, δεν συνιστά σύστημα με οργάνωση και συνοχή που να αποσκοπεί στην επίτευξη ορισμένου στόχου και, επομένως, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως «πρόγραμμα δράσης» υπό την έννοια του άρθρου 5 της οδηγίας.

61 Τα μέτρα που επικαλείται η Ιρλανδική Κυβέρνηση δεν συνιστούν, ούτε μεμονωμένα, τέτοια προγράμματα δράσης.

62 Όσον αφορά κατ' αρχάς τις εξουσίες των τοπικών αρχών για την πραγματοποίηση ελέγχων στις γεωργοκτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις, με σκοπό τον εντοπισμό των πηγών ρύπανσης, και για την επιβολή στους αγρότες της υποχρέωσης να καταρτίζουν σχέδια διαχείρισης των λιπασμάτων, αρκεί η διαπίστωση ότι οι έλεγχοι αυτοί δεν μπορούν εξ ορισμού να θεωρηθούν ως προγράμματα δράσης υπό την έννοια του άρθρου 5 της οδηγίας.

63 Στη συνέχεια, όσον αφορά το ενημερωτικό έντυπο για τις ορθές γεωργικές μεθόδους και το Rural Environnement Protection Scheme, αρκεί επίσης η διαπίστωση ότι, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, οι οποίοι δεν αντικρούστηκαν από την Ιρλανδία, δεν περιλαμβάνουν υποχρεωτικά μέτρα, όπως επιβάλλει το άρθρο 5 της οδηγίας.

64 Τέλος, όσον αφορά τις κανονιστικές αποφάσεις που εξέδωσαν τέσσερις ιρλανδικές κομητείες, επισημαίνεται ότι, μολονότι περιλαμβάνουν ορισμένα από τα μέτρα που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙΙ της οδηγίας, δεν ανταποκρίνονται σε όλες τις προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο 5 της οδηγίας, ώστε να μπορούν να χαρακτηριστούν ως προγράμματα δράσης υπό την έννοια της διάταξης αυτής. Από τη δικογραφία προκύπτει ότι οι αποφάσεις των κομητειών Cavan, Westmeath και Tipperary δεν έχουν εφαρμογή σε όλους τους γεωργοκτηνοτρόφους ορισμένης ζώνης. Εν πάση περιπτώσει, δεν αμφισβητείται ότι οι αποφάσεις αυτές δεν αφορούν όλες τις ζώνες που έπρεπε να έχουν χαρακτηριστεί ως ευπρόσβλητες ζώνες σύμφωνα με το άρθρο 3 της οδηγίας.

65 Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η τρίτη αιτίαση, η οποία αφορά την παράβαση του άρθρου 5 της οδηγίας, είναι βάσιμη.

Επί της τέταρτης αιτιάσεως, που αφορά την παράβαση του άρθρου 6, παράγραφος 1, στοιχεία α΄ έως γ΄, της οδηγίας

66 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι, για τον χαρακτηρισμό των ευπρόσβλητων ζωνών και την επανεξέτασή τους, το άρθρο 6 της οδηγίας επιβάλλει στα κράτη μέλη να παρακολουθούν τις συγκεντρώσεις νιτρικών αλάτων και να επανεξετάζουν, σύμφωνα με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα, την κατάσταση ευτροφισμού των επιφανειακών γλυκών υδάτων, των παράκτιων υδάτων και των υδάτων των εκβολών των ποταμών.

67 Όσον αφορά την αρχική παρακολούθηση που προβλέπεται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας, η Επιτροπή τονίζει ότι η ρύθμιση την οποία επικαλείται η Ιρλανδία, δηλαδή το άρθρο 22 του Local Government (Water Pollution) Act 1977 (νόμου του 1977 για την τοπική αυτοδιοίκηση σε σχέση με τη ρύπανση των υδάτων), δεν επιβάλλει καμιά υποχρέωση στον Υπουργό Περιβάλλοντος της Ιρλανδίας ως προς την τήρηση των προθεσμών και των μεθόδων αναφοράς που παρατίθενται στην οδηγία. Ειδικότερα, είναι αντίθετες προς την οδηγία οι κατευθυντήριες γραμμές που έχει δώσει ο υπουργός αυτός στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και σύμφωνα με τις οποίες αφενός η ρύπανση που οφείλεται σε μη μόνιμες πηγές ρύπανσης γεωργικής προέλευσης δεν αποτελεί αντικείμενο της παρακολούθησης αυτής και αφετέρου οι πηγές από τις οποίες προέρχεται το πόσιμο νερό πρέπει να θεωρηθεί ότι έχουν χαμηλό δείκτη προτεραιότητας από άποψη παρακολούθησης.

68 Δεδομένου ότι δεν έχουν παρασχεθεί στοιχεία σχετικά με τη μεταφορά στην εθνική νομοθεσία του άρθρου 6, παράγραφος 1, στοιχεία β΄ και γ΄, της οδηγίας, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η Ιρλανδία έχει παραβεί τις υποχρεώσεις που υπέχει από τις διατάξεις αυτές. Η Επιτροπή προσθέτει ότι, αφού το αρχικό πρόγραμμα παρακολούθησης της Ιρλανδίας ήταν πλημμελές, κάθε επανάληψη του προγράμματος αυτού είναι επίσης πλημμελής.

69 Συναφώς αρκεί η διαπίστωση ότι η Ιρλανδία ομολογεί ότι δεν εκπλήρωσε εμπρόθεσμα τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 6 της οδηγίας.

70 Κατά συνέπεια, η τέταρτη και τελευταία αιτίαση της Επιτροπής είναι βάσιμη.

71 Κατόπιν όλων των ανωτέρω, πρέπει να αναγνωριστεί ότι η Ιρλανδία, παραλείποντας να προβεί, εντός των προθεσμιών που τάσσει η οδηγία 91/676/ΕΟΚ,

— στον πλήρη προσδιορισμό των υδάτων κατ' εφαρμογή του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας, σύμφωνα με τα κριτήρια του παραρτήματος Ι της οδηγίας αυτής,

— στον χαρακτηρισμό των ευπρόσβλητων ζωνών κατ' εφαρμογή του άρθρου 3, παράγραφοι 2 και/ή 4, της οδηγίας,

— στην εκπόνηση προγραμμάτων δράσης σύμφωνα με το άρθρο 5 της ίδιας οδηγίας και

— σε ορθή και πλήρη παρακολούθηση των υδάτων και σε επανεξέτασή τους σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχεία α' έως γ', της εν λόγω οδηγίας,

παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία αυτή.

Επί των δικαστικών εξόδων

72 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε την καταδίκη της Ιρλανδίας στα δικαστικά έξοδα και η τελευταία ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) **Η Ιρλανδία, παραλείποντας να προβεί, εντός των προθεσμιών που τάσσει η οδηγία 91/676/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 1991, για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης,**

— **στον πλήρη προσδιορισμό των υδάτων κατ' εφαρμογή του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας, σύμφωνα με τα κριτήρια του παραρτήματος Ι της οδηγίας αυτής,**

— στον χαρακτηρισμό των ευπρόσβλητων ζωνών κατ' εφαρμογή του άρθρου 3, παράγραφοι 2 και/ή 4, της οδηγίας,

— στην εκπόνηση προγραμμάτων δράσης σύμφωνα με το άρθρο 5 της ίδιας οδηγίας και

— σε ορθή και πλήρη παρακολούθηση των υδάτων και σε επανεξέτασή τους σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχεία α΄ έως γ΄, της εν λόγω οδηγίας,

παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία αυτή.

2) **Καταδικάζει την Ιρλανδία στα δικαστικά έξοδα.**

Jann Timmermans von Bahr

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 11 Μαρτίου 2004.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος

Β. Σκουρής